

START VAN DE LESSENSERIE: INSPIRATIE OPDOEN!

Laat je leerlingen eerst kennis maken met het werk van Gijs Assmann. Hoe inspireer je ze bij de start van je lessenserie? In dit hoofdstuk vind je eerst een lijst met bronnen voor inspiratie. Daarna bespreken we twee filmpjes en doe-opdrachten die je tijdens of na de filmpjes kunt doen.

BRONNEN VOOR INSPIRATIE

YOUTUBE-KANAAL VAN MUSEUM JAN CUNEN

- ▶ [Virtuele rondleiding door de tentoonstelling *Desalniettemin, de Liefde van Gijs Assmann*](#)
De film geeft de tentoonstelling van Gijs' werk in Museum Jan Cunen op een dynamische manier weer. Zo nu en dan komen vragen in beeld die leuk zijn om met de klas te bespreken (zie verderop in dit hoofdstuk).
- ▶ [De film *Vmbo-leerlingen interviewen Gijs Assmann*](#)
In deze film stellen vmbo-leerlingen vragen aan Gijs over zijn werk en zijn leven. Je kunt deze film in de klas bespreken (zie verderop in dit hoofdstuk).
- ▶ [De film *Gijs Assmann bekijkt Vanitasbeelden gemaakt door Osse leerlingen*](#)
Voor het project 'Osse leerlingen maken Vanitasbeelden' heeft Gijs Assmann alle 939 werkstukken verspreid over twaalf locaties bekeken. Een samenvatting zie je in deze film.

YOUTUBE

► *Tekenfilmmpjes*

Een inspiratiebron voor Gijs Assmann zijn tekenfilms van Tex Avery uit de jaren veertig en vijftig van de vorige eeuw. Tex Avery verzond de nog altijd bekende tekenfilmkarakters Droopy, Bugs Bunny, Porky Pig en Daffy Duck.

WEBSITE

► Op www.gijssassmann.com vind je veel afbeeldingen van het werk van Gijs Assmann.

FILM 1: INTERVIEW MET GIJS ASSMANN

Voordat je een lessenserie start, laat je je leerlingen eerst kennismaken met de kunstenaar. Kijk daarvoor samen de film *Vmbo-leerlingen interviewen Gijs Assmann*. Hieronder vind je de vragen en antwoorden uit de film in tijdsvolgorde op een rij. Tip: zet de film af en toe op 'pauze' om een fragment met je klas te bespreken.

OVER DE FILM

Doordat vmbo-leerlingen zelfbedachte vragen aan Gijs Assmann stellen, sluit de film goed aan bij de doelgroep. De film is opgenomen in een aluminium- en bronsgieterij in Veen (Brabant) waar Gijs Assmann aan het werk was. Zoiets hadden de leerlingen nog nooit gezien. Gijs legt kort uit wat ze in een gieterij doen. En hij geeft antwoord op de vragen die ze hem stellen.

1 HOE LANG BEN JE EIGENLIJK AL KUNSTENAAR? (0 MIN. 22 SEC.)

'Als je je diploma hebt, ben je kunstenaar. Dat heb ik sinds 1990. Dit jaar, in 2015, dus 25 jaar.'

2 WAT VOOR WERK MAAK JE? (0 MIN. 32 SEC.)

'Ik maak figuratief werk. Je ziet dingen uit de werkelijkheid. Het werk vertelt een soort verhaaltjes en ik probeer het zo te maken dat het er in eerste instantie altijd vrolijk uitziet.' (Later, bij 1 min. 42 sec., vult hij dit antwoord aan:) 'Ik maak één beeld door verschillende beelden aan elkaar te plakken. Als je dat in 2D doet, noem je het een collage. In 3D noem je

dat een assemblage.' Gijs vertelt (0 min. 55 sec.) dat hij in de gieterij bezig is om een aantal delen van *Ode aan Mandela* in brons te gieten. En dat hij een aantal vanitasbeelden gaat laten zien die al in brons zijn gegoten.

3 HOEZO HEB JE ERVOOR GEKOZEN OM EEN MAN EN EEN VROUW IN ÉÉN KUNSTWERK TE MAKEN? (2 MIN. 40 SEC.)

'Ik wilde een tentoonstelling maken over de dingen die ik belangrijk vind. En volgens mij is de liefde het belangrijkste. Je kunt bijvoorbeeld over de liefde zeggen: 'Ik heb vlinders in mijn buik bij iemand' of: 'Ik draag je in mijn hart'. Dat is eigenlijk wat ik met dit beeld heb gedaan. Dit is een man (Popeye) en die heeft een vrouw (Olijfje) in zijn hart zitten. Maar een beetje op een letterlijke en ongemakkelijke manier. Dat het ongemakkelijk is, wilde ik laten zien door de vrouw als iets heel zwaars en groots te laten zien. Dus haar lijf is een hele dikke zware boomstam.'

Wat ik fijn vind is dat ik jullie hier ook kan laten zien dat een kunstenaar niet alleen maar een denker is. Eigenlijk is mijn specialiteit niet denken maar maken'

— kunstenaar Gijs Assmann

4 WAT WIL JE EEN LEERLING DIE JOUW WERK ZIET MEEGEVEN?

(3 MIN. 30 SEC.)

‘Het eerste wat ik hoop is dat mijn werk een glimlach oproept. Dat probeer ik te doen door een situatie te maken, te boetseren of te tekenen, die aan de ene kant een soort grap in zich heeft, maar tegelijkertijd heel serieus is gemaakt.’

Vervolgens (3 min. 52 sec.) vertelt Gijs over zijn vanitasbeelden, waaronder die voor Erik, zijn galeriehouder.

5 MAAR WAT IS EEN GALERIEHOUDER DAN? (4 MIN. 35 SEC.)

‘Een galeriehouder is de baas van een galerie. Een galerie is eigenlijk een winkel waar je kunst koopt.’

Gijs Assman vertelt (5 min. 52 sec.) hoe het gieten van beelden in zijn werk gaat. Ze kunnen bijvoorbeeld vormen van papier of een parasolvoet in brons of aluminium gieten. Natuurlijk (6 min. 38 sec.) mislukt er wel eens iets, maar dat is niet erg. Dit levert soms verrassende nieuwe beelden op. In dit geval wilde Gijs het “mislukte” portret zo laten.

6 JE HEBT TWEE ZELFPORTRETTEEN GEMAAKT. WAT IS HET VERSCHIL ERTUSSEN? (7 MIN. 08 SEC.)

‘De kikker is heel groot en de kip is heel klein. Maar er zijn vooral overeenkomsten. Meestal maken mensen vooral een zelfportret omdat ze zichzelf heel erg goed vinden. Deze beesten zien er juist een beetje sukkelig uit. Het eerste beeld heet *Zelfportret als kip*. In het Engels zeg je ‘chicken’, dat betekent dat je een lafaard bent. Dus eigenlijk is dit een zelfportret als lafaard.

Het andere beeld heet *Amourous Frog* (verliefde kikker). Je hebt dat in romantische films vaak, dat een man zijn liefde laat zien door onder het balkon van de vrouw met een gitaar een lied te zingen. Daar moest ik aan denken bij die kikker. Maar het ziet er ook een beetje onnozel uit. Volgens mij is dit niet wat je als vrouw onder je balkon wilt hebben. Laat ik nou een beeld maken waarbij ik iets van mezelf laat zien waar ik niet zo trots op ben.’

 FILM 2: VIRTUELE RONDLEIDING

De film leidt je op een dynamische manier rond in de tentoonstelling *Desalniettemin, de Liefde*. Dit was een tentoonstelling met werk van Gijs Assmann in Museum Jan Cunen (2015). Je ziet af en toe vragen in beeld. Die zijn leuk om met je klas te bespreken. Hieronder vind je deze vragen en mogelijke antwoorden. Tip: zet de film op ‘pauze’ om de vragen met je klas bespreken.

1 VAN WELKE MATERIALEN IS DIT BEELD GEMAAKT? (0 MIN. 35 SEC.)

Het gele materiaal is glas, het zwarte is ijzer. Het gedeelte van glas is in een mal geblazen. Het beeld heet *Harmonie (I)*.

Harmonie (I), Gijs Assmann, 2015, Courtesy Galerie Nouvelles Images, Den Haag

**2 WAT ZIE JE VOOR
DIEREN? EN WAAR
ZITTEN ZE OP?**
(1 MIN. 06 SEC.)

De dieren zijn kikkers
en ze zitten op een
hoofd.
Het beeld heet
Kikkerkoning en is
gemaakt van gips.

Kikkerkoning, Gijs Assmann, 2005, Collectie Paul Kooiker, Amsterdam

3 WELK HOOFD VIND JE HET MOOISTE? (1 MIN. 48 SEC.)

In de film zijn drie van de vier hoofden goed te zien. Die drie hoofden zijn een 'man met een muts met twee horens', een 'bal met smiley-gezicht' en een 'doodshoofd'. Laat de leerling toelichten waarom hij of zij dit hoofd het mooiste vindt. Vraag ook aan de klas wat deze hoofden kunnen verbeelden. En waarom ze samen in één beeld zitten. Het beeld is gemaakt van brons en heet *We are because we are because we are because we are* (naar Dantan).

We are because we are because we are because we are (naar Dantan), Gijs Assmann, 1998, Rabo Kunstcollectie

De karikaturen van Dantan

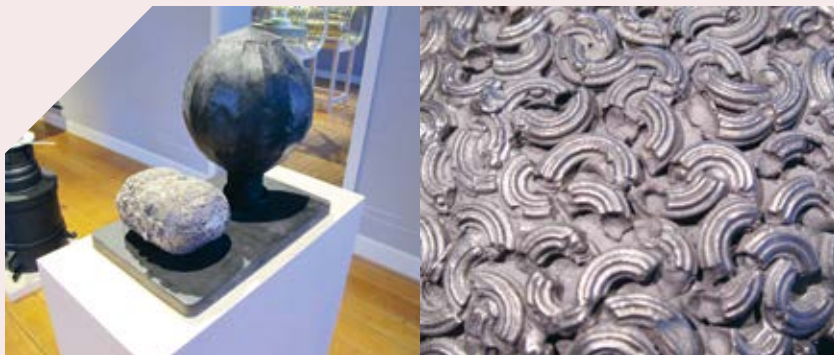
Jean-Pierre Dantan was een kunstenaar uit de 19^e eeuw. Hij is bekend om zijn driedimensionale beelden van (toen) bekende mensen uit de politiek, literatuur en muziek, zoals

Neuville, Jean-Pierre Dantan, 1843

Beethoven en Verdi. Zijn portretten waren niet natuurgetrouw maar meer een soort karikaturen of spotprenten. Het beeld van Assmann is qua compositie afgeleid van het beeld *Neuville* uit 1843.

4 ZIE JIJ OOK MACARONI? (2 MIN. 12 SEC.)

Voor dit beeld heeft Gijs macaroni gebruikt. Toen het beeld af was, is het in brons gegoten. Dus nu is het macaroni van brons. Het beeld heet *Vanitas (voor Joost) (II)*.

Vanitas (voor Joost) (II), Gijs Assmann, 2013, Courtesy Galerie Nouvelles Images, Den Haag

5 WAAR STAAT HET WOORD LIEFDE? (2 MIN. 38 SEC.)

In het midden van de stof heeft Gijs van knoopjes het woord 'liefde' op de stof geborduurd. Rechtsonder staat 'lust' (tekst staat een kwartslag gedraaid). Ook staat er links bovenin het woord 'jaloezie'. Dat is moeilijk te lezen. Op de achterkant staat 'wraak'. Het is leuk om met de klas te bespreken wat de woorden liefde, lust, jaloezie en wraak met elkaar te maken hebben. De stof is rouwkleiding uit het sterk gereformeerde vissersdorp Spakenburg.

Liefde, Gijs Assmann, 2013, Courtesy Galerie Nouvelles Images, Den Haag

*Gijs heeft vijf maanden knoopjes geborduurd.
Dit deed hij 's avonds voor de televisie*

6 ZIJN DIT COLLAGES OF ASSEMBLAGES? (2 MIN. 58 SEC.)

Dit zijn collages. Assemblages zijn driedimensionale collages. Veel beelden van Gijs Assmann zijn assemblages. Gijs Assmann stuurt sinds 2010 zijn vriendin iedere dag een collage als een soort liefdesbrief. Vraag aan de leerlingen of het hun blij zou maken als hun vriend/vriendin iedere dag een collage zou opsturen. De pop die op de grond ligt heet *Sinnepop (I)*. De pop is gebaseerd op een foto van de psychiatrische patiënte Katharina Detzel, die een zelfgemaakte, levensgrote mannelijke pop vasthoudt. *Sinnepop* is op te vatten als een poging een volwassen knuffel te maken.

7 GIJS ASSMANN EN ZIJN VRIENDIN IN BEELD (3 MIN. 15 SEC.)

Je ziet hun hoofden op de lichamen van Adam en Eva geplakt.

Collages, Gijs Assmann, 2010-2015, Particuliere Collecties

Tekenfilmpjes kijken!

In de film zie je iemand kijken naar tekenfilms. Gijs Assmann houdt namelijk heel erg van tekenfilms. Vooral die van Tex Avery uit de jaren veertig en vijftig van de vorige eeuw. Tex Avery verzond de nog altijd bekende tekenfilmka-

racters Droopy, Bugs Bunny, Porky Pig en Daffy Duck. Deze tekenfilms zijn een inspiratiebron voor Gijs Assmanns kunstwerken. Ze waren in een aparte ruimte te zien tijdens de tentoonstelling *Desalniettemin. de Liefde*.

8 OVER WELK FAMILIELID VAN GIJS GAAT DIT BEELD? (3 MIN. 48 SEC.)

Dit beeld heet *Vanitas (voor Janneke) (I)*. Janneke is Gijs' moeder. Het beeld bestaat uit een witte theepot, kokosnoot, textiel en ijzeren belletjes. Vraag aan de leerlingen of ze Gijs' moeder kunnen omschrijven aan de hand van wat ze zien. De 'nar' verwijst bijvoorbeeld naar haar grappige kant. Maar ook naar een persoon die mag ingaan tegen heersende opvattingen zonder daarvoor gestraft te worden, zoals een hofnar vroeger mocht.

Vanitas (voor Janneke) (I), Gijs Assmann, 2001, Particuliere collectie

Wat zijn de eigenschappen van de moeder van Gijs?

9 VAN WELK MATERIAAL IS DIT DIER GEMAAKT? (4 MIN. 08 SEC.)

Het beeld is gemaakt van keramiek (gebakken klei) met glazuur. Vraag aan de leerlingen welk dier het is. De meeste mensen zien er een kip in. Sommige mensen een pelikaan. De titel van het beeld is *Zelfportret als kip*.

Gijs wilde zichzelf in dit portret als lafaard verbeelden. In het Engels is kip 'chicken', een woord dat ook staat voor lafaard.

Ik vind het een kip met kaarsvet – leerling Dylan, 14 jaar

10 WELKE TITEL VIND JIJ BIJ HET BEELD PAssEN? (4 MIN. 48 SEC.)

Ballonnenkind (II), Gijs Assmann, 2015, Collectie Museum Jan Cunen, Oss

Bespreek waarom de leerlingen hun zelfbedachte titel een passende titel vinden. Vraag ook wat er volgens hen in de geel met rode zak kan zitten. Hier zitten namelijk jeugdherinneringen van Gijs Assmanns dochters in, zoals knuffels en briefjes. De titel die hij zelf aan het beeld heeft gegeven is *Ballonnenkind (II)*. Het beeld is gemaakt van brons (been), glas (ballon), textiel en een trolley.

Hij houdt veel van zijn kinderen, dat kan ik zien aan het kunstwerk met de ballon – leerling Esmee, 14 jaar

11 WAT BETEKENT DIT BEELD VOLGENS JOU? (5 MIN. 02 SEC.)

Alle antwoorden zijn goed. Bespreek ook welke onderdelen er te zien zijn, zoals armen, benen, een jurk, een trolley, een rood hoofd (Popeye) en een geel hoofd (Olijffe). Door goed te kijken komen leerlingen makkelijker op een idee over wat het kan betekenen. Gijs Assmann wil met dit beeld de liefde tussen een man en een vrouw verbeelden.

De kunstenaar had een boomstam gemaakt. Het was een vrouw die in de man was gemaakt. Ik vond het echt heel erg mooi, omdat het over de liefde gaat. Ik vraag me af hoe hij op dat idee is gekomen. Ik vind het namelijk een heel mooi idee' – leerling Sahika, 15 jaar

12 IS DIT EEN COLLAGE OF EEN ASSEMBLAGE? (5 MIN. 23 SEC.)

Dit is een assemblage omdat het een driedimensionaal beeld is dat samengesteld is uit verschillende onderdelen.

13 WAT BEELDT DE KIKKER UIT? (5 MIN. 38 SEC.)

Net als het *Zelfportret als kip* is de kikker ook een zelfportret van Gijs Assmann. Het beeld heet *Amorous frog*. Dit betekent 'verliefde kikker'. Gijs wilde een kikker maken die net als een man in een romantische film onder een balkon een lied zingt voor zijn geliefde.

Ik vind het leuk dat ik in de bek van de kikker kan kijken' – leerling Achmed, 14 jaar

EXTRA OPDRACHT**Wat zie je steeds terug?**

Sommige dingen keren vaak terug in de kunstwerken van Gijs Assmann: dieren, materialen, vormen, onderwerpen. Het is leuk deze samen met je leerlingen te benoemen. Geef je leerlingen bijvoorbeeld een opdracht aan het begin: 'Schrijf alle dieren op die je ziet', 'Schrijf alle materialen op die je ziet' of 'Schrijf alle ronde vormen op die je ziet'.

Dieren

- ▶ vogels (opgezette kraai, opgezette duif en een geschilderde vogel)
- ▶ kikkers (*Kikkerkoning* en *Amorous frog*)
- ▶ paarden (*Wraakpaard* en *Wraakveulen*)

Wraakpaard, Gijs Assmann, 2007, Courtesy Galerie Nouvelles Images, Den Haag

Materialen

glas, keramiek, textiel (zoals stof en kant), leer, touw, brons, gips hout, ijzer, aluminium, bladzil-verpapper, opgezette dieren, gebruiksvoorwerpen (zoals hockeyballen, lamp, muziektrommels, knopen, leren zadel, tafel, trolleys en kussens) en verf

Ronde vormen

- ▶ ballonnen (*Ballonnenkind*, geschilderde ballon)
- ▶ glazen hoofden (Popeye, Olijfje, Assepoester (oranje hoofd), Doornroosje (geel hoofd))
- ▶ andere ronde hoofdachtige vormen (*Vanitas (voor Loes) (I)*, *Vanitas (voor Pieke)* en *Kikkerkoning*)

Onderwerpen

liefde, stripfiguren, dieren, vrienden en familie

'Normaal zou je denken: een stoel gebruik je om te zitten, hij maakt er iets anders van en drukt er iets mee uit'

— leerling Anouk, 14 jaar

DOE-OPDRACHTEN NA DE VIRTUELE RONDLEIDING

Na de virtuele rondleiding is het tijd je leerlingen op te warmen om zelf aan de slag te gaan. Met deze doe-opdrachten prikkel je hun fantasie. Na de opdrachten weten ze voor wie ze zelf een beeld gaan maken.

DOE-OPDRACHT 1 ANALYSEREN

Ontafel Erik & Karel

De opdracht

- ▶ Maak tweetallen
- ▶ Laat je leerlingen goed kijken naar *Vanitas (voor Erik) (I)* en *Vanitas (voor Karel)*.
- ▶ Per beeld benoemen de tweetallen:
 - de kleuren
 - materialen
 - texturen
 - minstens één positieve en één negatieve karaktereigenschap.

De voorbereiding

- ▶ Deel per leerling een kopie uit van bijlage I van dit boekje: details van *Vanitas (voor Erik) (I)* en *Vanitas (voor Karel)*.
- ▶ Deel per leerling een kopie uit van bijlage II van dit boekje: een lijst met kleuren, materialen, texturen en mogelijke karaktereigenschappen. Hieruit kunnen ze kiezen.
- ▶ Kijk eventueel de beelden terug in Virtuele rondleiding: *Vanitas (voor Erik) (I)* is vanaf 1 min. 23 sec. in beeld, en *Vanitas (voor Karel)* vanaf 1 min. 37 sec.

TIP

Het leukst is om met leerlingen de karaktereigenschappen uitgebreid te bespreken. Waarom vinden ze de ene eigenschap positief en de andere negatief? En waarom past dat bij het beeld?

De 'goede' antwoorden

Op de volgende bladzijde zie je de goede antwoorden voor de kleuren, materialen en texturen. Voor de karaktereigenschappen bestaan geen eenduidige antwoorden.

Ik moest nadenken over wie het kunstwerk ging en hoe het aan elkaar vast zat.

Dat vond ik leuk' – leerling Zuleyha, 15 jaar

► *Vanitas (voor Erik) (I)*

- Kleuren: zwart, wit en beige
- Materialen: struisvoegelei met zoutkristal, hockeybal (2 stuks), lamp van glas, lijksteen voor een dier (de ronde sokkel van het beeld), brons (zeppelin-achtige vorm)
- Texturen: glanzend, ruw, dof en hobbelig

► *Vanitas (voor Karel)*

- Kleuren: bruin, rood, zwart, zilver en beige
- Materialen: opgezette kraai, verf (rode bolletje van stokje), bladzilver (stokje), hout (het bladzilver op het stokje zit om een houten stokje heen) keramiek (witte ronde rooster bovenop trommels), porselein (ronde ballen waar de kraai op staat), trommel
- Texturen: glanzend, harig, hobbelig en dof

DOE-OPDRACHT 2 COLLAGE MAKEN

Maak je eigen Gijs Assmann

De opdracht

- Prikkel je leerlingen om met verschillende onderdelen en details uit Gijs Assmanns beelden een nieuw beeld te maken.
- Laat je leerlingen spelen met vorm en compositie. Zo ervaren ze wat een collage en assemblage is en hoe verschillende voorwerpen samen een 'verhaal' vertellen.
- Bespreek de nieuwe Gijs Assmanns met elkaar in de klas.

De voorbereiding

TIP

- Print bijlage III van dit boekje uit op papier.
- Of nog leuker: op magnetisch papier.
- Met een huis-tuin-en-keukenprinter kun je op magnetisch papier printen. Let op: scholen hebben vaak een laserprinter. Daarmee kun je niet op magnetisch papier printen, omdat de printer te warm wordt.
- Magnetisch papier bestel je het goedkoopst online.
- Dit papier knip je eenvoudig met een schaar uit. Magnetische borden zijn te koop bij de Blokker of Hema.

DOE-OPDRACHT 3

Kies voorwerpen

De opdracht

Deze doe-opdracht is het startpunt van de lessenserie 'Maak jouw vanitas-groepsportret in een kistje' en 'Maak jouw vanitasbeeld voor een dierbaar persoon'.

Stal op een paar tafels in de klas allemaal voorwerpen uit die je hebt verzameld. Voor tips zie hoofdstuk 7 'Hoe kom je aan voorwerpen?'

- Vraag de leerlingen om iemand in gedachten te nemen die hun dierbaar is.
- Laat leerlingen daarna snel en intuïtief één tot drie voorwerpen uitkiezen die ze bij die persoon vinden passen. Geef ze hiervoor vijf tot tien minuten. Ruilen kan altijd nog.
- Laat ze drie voorwerpen kiezen voor de opdracht 'Maak jouw vanitasbeeld voor een dierbaar persoon' en één voor 'Maak jouw vanitas-groepsportret in een kistje'.

TIP

- Bewaar de voorwerpen die over zijn voor als ze hun idee bijstellen of op een nieuw idee komen. Laat ze echt een voorwerp kiezen omdat het bij die persoon past en niet omdat ze het mooi vinden.